

השרת של בית הספר באל ניסן נתיב והגיש לו פתק: "עליך לפנות את המקום." אך הלוחם הוותיק ממשיך להיאבק

"ק"יבלתי ממנו את היסודות
אמר מיקי גורביץ, בימאית בתיב, בימה ותלמידו לשעבר של ניסן נתיב. "יש לו מטרה ברורה שאליה הוא חותר, והיא נובעת מהבנתו האישית את עבודתהשחקן."

רחל שור, גם היא מתלמידיו, אר מרת: "פעם שאלו אותי בהבימה איך הייתי מגדירה אותו. אמרתי: אביר — גם הלוחם וגם האביר במונח ההוליוודי. חושבים שהוא עושה פוזה נזירית, אבל לאמיתו של דבר הוא צנוע עם נשמה של ילד."

ניסן נתיב, שחקן, בימאי ומורה, מנהל בית-ספר למישחק, שומע הרבה מחמאות על עצמו. אבל גם הרכה העי רות של חוסר-סבלנות לקרבות הבלתי-פוסקים שהוא מנהל.

הוא אינו מתיביש בעצמו: "אני מאוד לא צנוע. בעיקר כרישתי ובציפיות שלי. ואינני אביר במונח הרווקי-שטני, כפי שלפעמים מציגים אותי. טחנת-הרוח שלי אינן רמיוניות, אלא מציאותיות עד להחריד."

את סיפור האהבה היוקדת שלו עם עולם הבימה הוא התחיל לפני שנים רבות. "ראיתי סרט על ארץ-ישראל. רושם הגמלים שעברו בחוף תל-אביב והעמיסו זיפוזף, היה חוויה די גורלית לגבי החיים שלי. בעיקבותיה באו שתי החלטות. הראשונה: אני חייב להגיע לארץ-ישראל; השנייה: אני מוכרח לעשות הצגה עם גמלים."

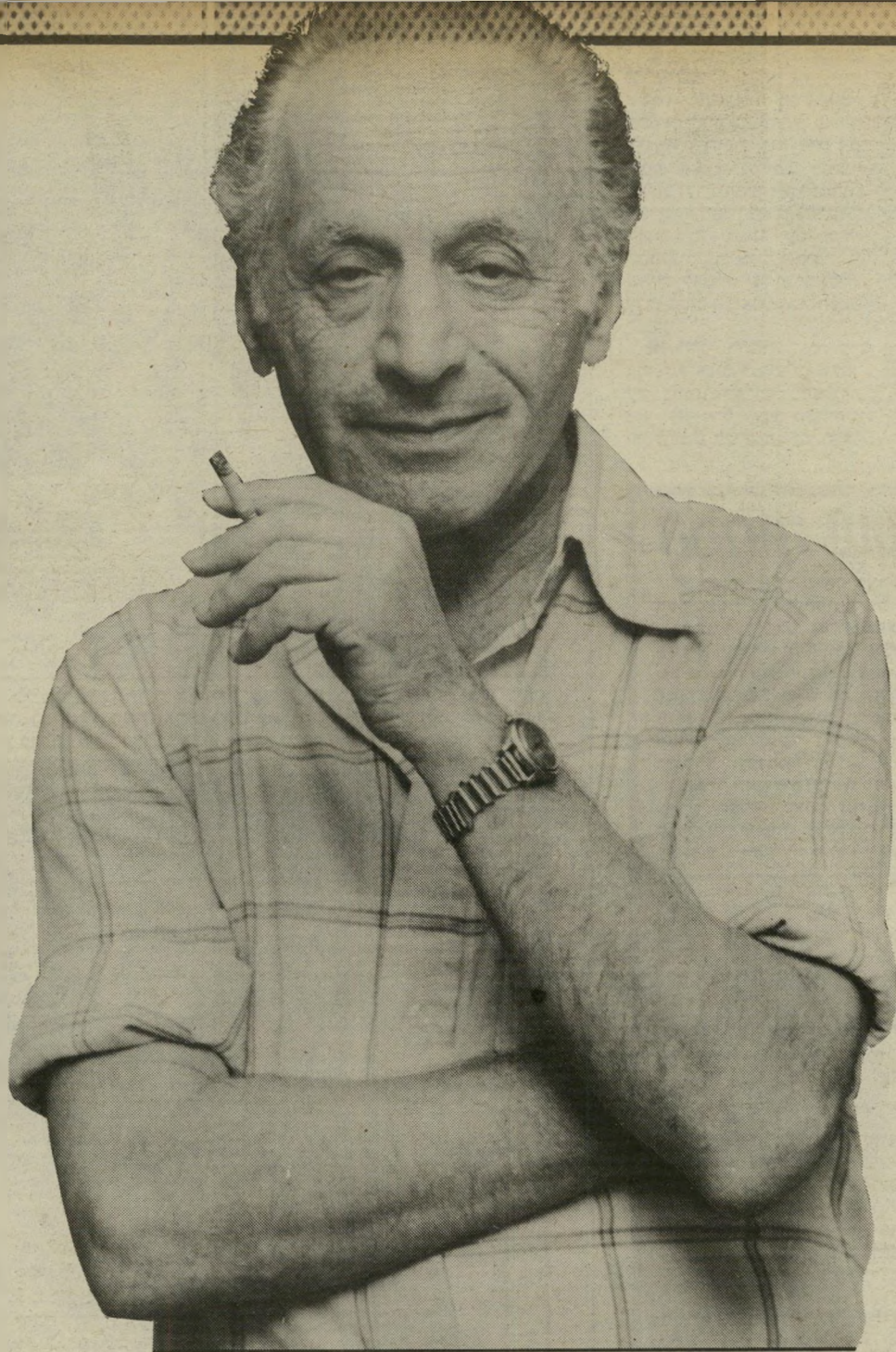
את ההחלטה הראשונה לא יכולתי לבצע. הייתי רק בן שש. לעומת זאת, ניגשתי להכנות לקראת ביצוע ההחלטה השנייה, שנסתיים בתפירת ראש גמל."

ממשיך נתיב:

גולדתי בהולנד, באמסטרדם. הורי ממיורח אירופה — פולין ורוסיה. גדלתי בבית אמיר. אבי היה בעל מופע ליצור דיברייצור, וגם בעל חנויות. ולהנאתו הוא עסק ככתבת שירים או מאמרים. על נושאים יהודיים, חברתיים ואמנותיים. אמי הייתה עקרת-בית בלי שום ימרות. יידישע מאמע. הבית היה-מסורתי.

בילדותי דיברתי הולנדית, אבל השפה הראשונה שידעתי, קרוא וכתוב, הייתה עברית. שני אחיי, המבוגרים ממני — אני בן-החוקנים — למדו תורה, מישנה וגמרא אצל מורה פרטי, שבא הביתה ללמד אותם. ובזמן שלימד אותם, ישבתי על כירכי המורה ועקבתי אחרי השיעור. ככה נכנסה לי השפה לנשמה. ידעתי את פירוש המישפט. אבל לא את פירוש המילים. אחריכך התחלתי לחשוב על פירושה של כל מילה. וכל זאת כשהייתי בן שלוש-ארבע.

מאבי המנוח שמעתי כל הזמן על

דיון ניסן וטחנות-הרוח

בהולנד והערצתי אותו, פיתאום הופיע, עצמו ובשרו, בביתנו. איש גבוה מאוד, רוה מאוד, בעל אף עקום וגדול. איש מצחיק עד רמעות.

חלק מאותם אמנים הקימו קברט סאטירי באמסטרדם, ולפעמים ערכו חזרות בביתנו. ואז נתקלתי בפעם הראשונה בהמלט. זה היה המחזה הכי מצחיק שראיתי. הייתי אז בן שמונה, וחשתי שזה שכתב את המלט הינו סופר מעניין ומצחיק.

לפני פלישת הנאצים להולנד, כהיותי בן 14, הועברתי עם קבוצת ילדים פליטים לארץ. ונקלטתי בקי-בוך מישמרות. מישפחתי נשארה בי-הולנד, ואחרי פלישת הנאצים נשלחו הוריי, אחי ואשתו לבגן-בילון.

אחי הככור הצטרף למחתרת, והיה אחד מראשי המחתרת. הוא היה פעיל עד לשחרור הולנד מהנאצים. כל מישפחתי נשארה בחיים. הם הוכנסו למחנה של אזרחים ממדינות ניטרא-ליות, בזכות בן-דודי, שהיה עורך-דין בחבר-הלאומים בז'נבה, וקנה עבורם דרכונים של איוושהי מרינה דרום-אמריקאית.

לפני תום המלחמה הוחלפו הוריי באזרחים גרמניים ממדינות שונות. הם הועברו עליידי הצלב האדום לאל-ג'ריה. אחריכך חזרו להולנד, וכעבור שנים עלו לארץ.

אחי ואשתו נשלחו מכרגן בלון לאושוויץ. אבל הרכבת שבה נסעו ננטשה עליידי הנאצים, בגלל הופעת הצבא הרוסי. רוב נוסעי הרכבת מתו, כשפשטו על הכפרים ואכלו יותר מדי, אחרי שנים של הרעבה. לעומת זאת, מחלת הטיפוס שאחי ואשתו חלו בה, הצילה אותם. הם לא היו מסוגלים לאכול. הם חזרו להולנד, אבל בתם עלתה לארץ לפני כמה שנים.

בתקופה זו, הקשר עם מישפחתי נותק, כמוכן. אבל לפני כן, בהיותי במישמרות, פגשתי שני בימאים. אצל האחד, א"א וולף המנוח, מראשוני הבימאים באהל, ביצעתי את תפקידי הראשון בחיים. (שנים לפני כן אבי לא הירשה לי להשתתף בהצגה שביים עם ילדים. "אתה עדיין קטן", אמר.)

הבימאי השני היה קלמן גילעד המנוח. מאוד נקשרתי לאיש הזה, ובתקופה מאוחרת יותר למרתי אצלו מישחק באופן פרטי.

כעבור שנתיים עברתי לירושלים, כדי ללמוד באוניברסיטה העברית. התפרנסתי מציד-נחשים, וגם סיפקתי נחשים חיים לגן-החיות בירושלים. שם עשו ממני מאכיל-נחשים, לנחשים שסירבו לאכול לבד.

עברתי כחלבון, גנן, עוררי-בית. נייערתי שטיחים בשכונת רחביה. זו הייתה תקופה מאוד מאושרת ומאוד יפה. בעיקר, כשטיילתי יומיום על חומות ירושלים. אז גם החלה הפעילות שלי במחתרת. עסקה בעליה בלתי-חוקית של פליטי השואה.

במידים של קצין צה"ל

בזמן לימודי באוניברסיטה, מד-ע-הרוח. כעצם לא למרתי. הלכתי לשמוע כל מרצה שעניין אותי בכל הפקולטות. וכך בכך נסעתי לתל-אביב ללמוד מישחק אצל גילעד. שאיפתי הייתה כמוכן להגיע לאדיאל הילדות שלי, הבימה. אבל לא העזתי. מי אני שאכנס להיכל מקודש כזה?

יום אחד נתן לי גילעד פתק, ושלח אותי לשם. הלכתי. והלא-יאמן קרה. קיבלו אותי.

הלימודים, כסטודיו שבניהולו של צבי פרידלנד, נקטעו עם מלחמת-העצמאות. התגייסתי לחיל-הרגלים. שתי יחידות קרביות. גמרתי את המלחמה כמפקד פלוגת-רגלים.

בתום המלחמה קיבלתי הורעה מהולנד שאבי חלה בצורה אנושה. הצבא אישר לי חופשה. באמסטרדם פגשתי בסוניה גסקל שהייתה מנהלת האקרמיה לכלט. היא השתייכה לקבר צת החלוצים שעזמה נמנו חיים הזו, שבערו שלונסקי, בתמרים ואחרים. ראיתי בסוליה כביש עפוה-נצרת. להולנד היא נסעה כדי להירפא ממחלת השחפת שחלתה בה בארץ.

של גרוק, עם החתימה שלו. אין לי מושג איך זה הגיע לידיהם.

פרנסה מציד-נחשים

כאשר עלה היטלר לשילטון בגר-מניה, הגיעו להולנד פליטים יהודיים מגרמניה. ביניהם גדולי שחקני ני הבימה והקולנוע. אחרים מהם היו מבקרים בקביעות בביתנו. אבי ואחי הככור, שהיה מוסיקאי — פסנתרן ומלחין — היו מיוודים איתם. ראיתי כוכבים בבית, והם מאוד ריתקו אותי. למשל, זיגפריד ארנו, כוכב קולנוע גרמני, שראיתי בקולנוע

חשבתי, איך ייתכן שנמקום אחד זה טוב ובאחר לא טוב. כעבור שנים זה כיוון אותי לדרך חשיבה, שמה שחשוב בתיאטרון זה אולי השחקן.

היתה לי חוויה תיאטרלית בגיל ארבע, שאני זוכר אותה עד היום בפרטי-פרטים. ליצן שווייצר בשם גרוק, שהופיע בשפה הגרמנית, ופשוט שיגע לי את השכל. הטכסט שלו היה: ניכט מאגליך! (בלתי-אפשרי!). בכל פעם שעשה משהו, לא הצליח לו ואמר: בלתי-אפשרי! והטון הזה מצלצל באוזני עד היום. אני גם נוהג לספר על החוויה הזאת לתלמידים שלי.

לפני שנתיים קיבלתי מתנה ממח-זר י"ט: גלויה, שעליה אוטופורטרט

הבימה. מכיוון שראה הצגות, ובעיקר את הדיבוק של ואכטאנגוב. ידעתי שקיים תיאטרון גדול מאוד, חשוב, ומקודש, בשם הבימה. והצגה חלומית בשם הדיבוק.

אחריכך היתה לי אכזבה. בהיותי בן שבע נסעתי לכגיה, ובאנטוורפן ראיתי שמציגים את הדיבוק. רצתי לראות את זה. ומה שראיתי היה ביצוע של איזו להקה יידישאית. רציתי מאוד להתפעל מן ההצגה בזכות כל מה שמעתי, אבל לא יכולתי. לעומת הקדושה שציפיתי לה, ראיתי משהו יומיומי וקטן. יצאתי מבולבל. אחריכך אבי הסביר לי שזאת לא הייתה הבימה, וזה הרגיע אותי. אבל לא זלמן רב. זה הרי אותו המחזה,